

KUNTASANASTO

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä. Tarkastele lisenssiä osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>.

Aineisto on julkaistu Term Base eXchange (TBX) -muodossa (<http://www.tbxinfo.net/tbx-about/>). Sanaston kaaviot ovat png-muodossa.

Termitietuissa käytetyt kentät ja niiden suhteet:

```
termEntry
  Projekti
  Tietueinfo
  Graphic
    Term
      Kielioppi
      Tyyli
      Suhde
      Määritelmä
      Selite
      Lisätieto
      Ks myös
```

Sanastoon ei ole päivitetty sen julkaisemisen (2013) jälkeen tulleita säädösmuutoksia.

Sanasto on käytettävissä myös valtioneuvoston termipankki Valterissa (www.valter.fi).

Alla sanaston sähköisen julkaisun esipuhe.

KUNTASANASTO

ESIPUHE

Valtiovarainministeriö käynnisti vuonna 1998 yhdessä valtioneuvoston kanslian kanssa sanastoprojektin, jonka tarkoituksena oli tuottaa valtiovarainministeriön keskeisten toimialojen termejä sisältäviä monikielisiä sanastoja. Projektissa laadittiin tuolloin *EMU-sanasto* (1999), *Budjettisanasto* (2001), *Verosanasto* (2002) ja *Työmarkkinasanasto* (2005). Sanastosarjan jatkoksi on nyt valmistunut *Kuntasanasto* (2013).

Kuntasanasto sisältää noin 220 keskeistä kunta-alan käsitettä, jotka on määritelty. Sanaston kielet ovat suomi, ruotsi ja englanti. Sanasto on suunnattu ensisijaisesti valtionhallinnon henkilöstölle, mutta siitä toivotaan olevan apua myös muille kunta-asioiden parissa työskenteleville ja alan termistöä tarvitseville. Sanaston tarkoituksena on yhdenmukaistaa termien käyttöä ja selkiyttää siten erikielisiä kunta-alan tekstejä.

Kuntasanaston suomenkielisen osuuden laatimiseen ovat osallistuneet seuraavat valtiovarainministeriön, valtioneuvoston kanslian, Suomen Kuntaliiton ja Kotimaisten kielten keskuksen asiantuntijat:

- hallitusneuvos *Arto Luhtala*, valtiovarainministeriö (projektiryhmän puheenjohtaja)
- kielenkääntäjä *Veronica Eriksson*, Suomen Kuntaliitto

- kielentarkastaja *Merja Fleming*, valtiovarainministeriö
- johtava lakimies *Heikki Harjula*, Suomen Kuntaliitto
- kielenkääntäjä *Heli Huttunen*, Suomen Kuntaliitto
- kielenkääntäjä *Timo Juvonen*, valtiovarainministeriö
- virkakielenhuoltaja *Matti Räsänen*, Kotimaisten kielten keskus
- johtava terminologi *Kaisa Kuhmonen*, valtioneuvoston kanslia (projektiryhmän sihteeri)

Lisäksi terminologi *Simo Kankkunen* valtioneuvoston kansliasta huolehti sanaston laatimiseen liittyvästä tekniikasta.

Kuntasanaston ruotsinkielisen osuuden laativat kielenkääntäjä *Veronica Eriksson* Suomen Kuntaliitosta ja kielenkääntäjä *Timo Juvonen* valtiovarainministeriöstä. Englanninkielinen osuuden laati käännöstoimisto Bellcrest Käännökset Oy:n kääntäjä *Peter Ovell*, ja sen tarkistivat kielentarkastaja *Merja Fleming* valtiovarainministeriöstä ja kielenkääntäjä *Heli Huttunen* Suomen Kuntaliitosta. Korkeakouluharjoittelijat *Piia Montonen* ja *Juulia Vanninen* avustivat ruotsin- ja englanninkielisten termien kokoamisessa.

Kuntasanastoa laadittaessa järjestettiin kaksi lausuntokierrosta, ensimmäinen sanaston suomenkielisestä osuudesta ja toinen kieliversioista. Lausuntokierrosten aikana saatiin arvokasta asiantuntijapalautetta. Suuret kiitokset kaikille sanastoa kommentoineille!

SANASTON KÄYTTÄJÄLLE

SANASTON RAJAUS

Kuntasanasto sisältää kunta-alan organisaatioyksiköihin, luottamushenkilöihin ja viranhaltijoihin, kunnan päätöksentekomenettelyyn, kuntatalouteen ja valtionosuusjärjestelmään, kuntajaon muuttamiseen sekä kunnan tehtäviin liittyviä keskeisiä käsitteitä. Kuntien laajasta tehtäväkentästä johtuen sanasto sisältää hyvin monen alan käsitteitä. Sanastoon on valittu erityisesti kunta-alan säädöksissä esiintyvää käsitteistöä. Lausuntokierroksilla lisättäväksi esitettyjä käsitteitä pystyttiin hankkeen aika-aulun vuoksi lisäämään sanastoon vain pieni määrä. Säädosmuutoksia on seurattu 1.6.2012 asti.

Osa sanaston käsitteistä on määritelty jo aikaisemmin mm. valtioneuvoston kanslian, Sanastokeskus TSK:n, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön laatimissa sanastoissa. Sanastohankkeen aikana on tehty yhteistyötä myös julkisen hallinnon sanastotyöprosessiin kuuluvan JHS-ydinsanastoryhmän kanssa. Kuntasanaston laatimisessa hyödynnetyt sanastot sekä muut keskeiset lähteet on mainittu lähdeluettelossa.

SANASTON LAATIMISTAPA

Kuntasanasto on laadittu terminologisista menetelmin analysoimalla käsitteiden sisältöjä, käsitteiden välisiä suhteita ja suhteiden perusteella muodostuvia käsitejärjestelmiä. Käsitteen olennaisin sisältö on kuvattu määritelmässä. Monet sanaston käsitteistä esiintyvät muillakin aloilla kuin kunta-alalla. Tällaiset käsitteet on pyritty määrittelemään siten, että määritelmä kattaisi muutkin alat. Muutamat käsitteet (esim. *lautakunta*) on kuitenkin määritelty nimenomaan kunta-alan näkökulmasta. Tällaisten määritelmien alussa on kulmasulkeissa ilmoitettu määritelmän näkökulma.

Määritelmät on kirjoitettu kansainvälisten sanastotyötä koskevien standardien mukaisesti pienellä alkukirjaimella, eikä määritelmien lopussa ole pistettä. Tarvittaessa käsitteestä tai termin käytöstä annetaan lisätietoja määritelmän alapuolella olevassa selitteessä. Selitteet on kirjoitettu normaaleiksi virkkeiksi. Joidenkin käsitteiden (esim. *jaosto*) sisältö on määritelmän sijaan kuvattu väljemmin selitteessä.

SANASTON MERKINTÄTAVAT

Sanaston käsitteet on ryhmitelty aiheen mukaisesti seitsemään lukuun. Kukin käsite esitetään termi-tietueena. Tietueen alussa mainitaan sanaston ja luvun nimi. Osa käsitteistä esitetään myös käsitejär-jestelmiä kuvaavina käsitekaavioina. Myös kaavion linkki on tietueen alussa.

Suosittelavin termi on yleensä tietueessa ensimmäisenä. Samaa tarkoittavat termit eli synonyymit ovat tietueessa allekkain. Joidenkin termien perässä on huomautus termin käytöstä, suositettavuudesta tai käsitteiden vastaavuussuhteesta seuraavasti:

<i>suositettava</i>	muita termimuotoja suositettavampi muoto
<i>hylättävä</i>	termimuoto, jota ei pitäisi käyttää
<i>säädöksissä</i>	Suomen säädöksissä käytetty, yleiskielestä poikkeava muoto
<i>virallinen</i>	virallinen termi tai nimi
<i>epävirallinen</i>	virallisesta, esim. säädöksessä mainitusta termistä tai nimestä poikkeava muoto
<i>yleiskielessä</i>	yleiskielessä käytettävä termimuoto
<i>arkikielessä</i>	puhekielessä käytettävä ilmaus
<i>lyhenne</i>	lyhennetty muoto
<i>lyhyempi muoto</i>	pitkän termin sijaan tai toiston välttämiseksi käytettävä termimuoto
<i>entinen</i>	aikaisempi nimi
<i>vanhentunut</i>	käytöstä pois jäänyt termi

Termin perässä sulkeissa oleva numero erottaa toisistaan homonyymit eli kirjoitusasultaan samanlaiset termit, jotka viittaavat eri käsitteisiin, esim. *peruspalvelut (1)* ja *peruspalvelut (2)*. Määritelmissä ja selitteissä esiintyvät tummansiniset termit ja ilmaukset, jotka muuttuvat hiirellä osoitettaessa alleviivatuiksi, ovat linkkejä muualla sanastossa määriteltymiin käsitteisiin.

Sanastossa on käytetty seuraavia tunnuksia ja lyhenteitä:

<i>fi</i>	suomi
<i>sv</i>	ruotsi
<i>svFI</i>	Suomessa käytettävä termi
<i>svSE</i>	Ruotsissa käytettävä termi
<i>en</i>	englanti
<i>enUS</i>	amerikanenglanti
<i>n</i>	ruotsin ett-suku
<i>pl</i>	monikko

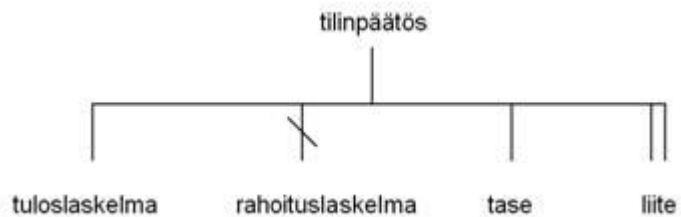
KÄSITEKAAVIOT

Sanasto sisältää myös käsitteiden välisiä suhteita havainnollistavia käsitekaavioita, jotka auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Kaaviot ovat vain suomeksi ja ruotsiksi. Kaavioissa on merkitty **lihavoituina** sanastossa mukana olevat termit. Termien edessä olevat numerot viittaavat termitietueiden numeroihin. Kaavioissa esiintyvät lihavoimattomat termit helpottavat kaavion tulkintaa, mutta niitä ei ole määritelty sanastossa.

Käsitekaaviossa hierarkkista suhdetta kuvataan puudiagrammilla. Hierarkkisessa suhteessa on kyse laajemman yläkäsitteen (*kunnallinen liikelaitos*) ja suppeamman alakäsitteen suhteesta (*kuntayhtymän liikelaitos*).

Koostumussuhdetta kuvataan kampadiagrammilla. Esimerkiksi *tilinpäätös* koostuu yleensä *tuloslaskelmasta*, *rahoituslaskelmasta*, *taseesta* ja liitteistä. Poikkiviiva kaaviossa kuvaa sitä, että kyseinen osa ei aina esiinny kokonaisuuden osana. Kaksoisviiva puolestaan viittaa siihen, että kyseisiä osia on yleensä useita.

Kaikki muut käsitesuhteet ovat funktiosuhteita. Ne voivat vallita muun muassa toimijan ja toiminnan tai syyn ja seurauksen välillä. Esimerkiksi *kuntajakoselvittäjä* tekee *erityisen kuntajakoselvityksen*.

KUNTASANASTON AIHEALUEET

- A Organisaatioyksiköitä
- B Luottamushenkilöt ja viranhaltijat
- C Kunnan päätöksentekomenettely
- D Kunnan talous
- E Valtionosuusjärjestelmä
- F Kuntajaon muuttaminen
- G Kunnan tehtäviä

KÄSITEKAAVIOLUETTELO

C1	Äänestys
C2	Vaalit
C3	Kunnan johtosäännöt
C4	Aloitteet
C5	Muutoksenhaku
D1	Kunnan verotulot
D2	Kuntayhtymät ja kunnalliset liikelaitokset
D3	Kuntakonserni
D4	Talouden suunnittelu
D5	Tilinpäätös
E1	Valtion tulonsiirrot kunnille
E2	Valtionosuus
F1	Kuntajaon muuttaminen
F2	Kuntien yhdistyminen
G1	Kunnan tehtävät
G2	Terveysturva
G3	Sosiaaliturva

G4	Alueidenkäyttö
G5	Kunnallistekniikka

LÄHTEET – KÄLLOR – SOURCES

Kuntasanaston laatimisessa on käytetty pääasiassa seuraavia lähteitä:

I arbetet med ordlistan har i huvudsak följande källor använts:

The following are the principal sources used in the compilation of the Local Government Glossary:

Budjettisanasto (2001). Helsinki: Taloustieto. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Eduskuntasanasto (2008). Eduskunnan kanslian julkaisu 2/2008. Helsinki. Saatavissa: www.valter.fi (1.9.2011).

Encyclopædia Iuridica Fennica (1994–1998). Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja n:o 24–30. Helsinki

Energiasanasto (1989). TSK 16. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Hannus, Arno, Hallberg, Pekka & Niemi, Anne E. (2009). *Kuntalaki*. 4., uud. p. Helsinki: WSOYpro.

Harjula, Heikki & Prättälä, Kari (2007). *Kuntalaki – tausta ja tulkinnot*. 7., uud. p. Helsinki: Talentum.

Heuru, Kauko, Mennola, Erkki & Rynänen, Aimo (2008). *Kunta – kunnallisen itsehallinnon perusteet*. Helsinki: Edita.

Informationsbladet Språkråd 2/2012. Statsrådets svenska språknämnd. Saatavissa:

<http://vnk.fi/hankkeet/ruotsin-kielen-lautakunta/lehti-sprakrad/pdf/Sprakrad-2-2012.pdf> (1.3.2013)

Kelan terminologinen sanasto – terveyteen liittyvät käsitteet (2010). TSK 41. Saatavissa:

<http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Kiinteistöliiketoiminnan sanasto (2001). RAKLI. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Korhonen, Sirpa & Merisalo, Maria (toim.): *Toimiva kunta* (2008). Helsinki: FCG Efeko.

Lehmuskoski, Antero & Kuusisto-Niemi, Sirpa (2008): *Sosiaalialan sanasto asiakastietojärjestelmää varten*. Stakes, raportteja 30/2008. Helsinki. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/9150c01f-cce2-4a56-b4ee-d529e77d3660/Sanasto.pdf> (1.3.2013).

MOT Kielitoimiston sanakirja (2012). Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone.

Opetustoimen sanasto. Raportti opetustoimen sanastotyöstä osana Oppijan verkkopalvelu - esiselvitystä. Luonnos 17.1.2011.

Pankki- ja rahoitussanasto. Sanastokeskus TSK. Helsinki. Saatavissa:

<http://www.tsk.fi/tsk/pankkisanasto/fi> (1.3.2013).

Salmela, Anna & Suomalainen, Johanna (2000): *Minisanasto uudesta maankäyttö- ja rakennuslaista*. Terminfo 3/2000.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasasiakirjasanasto (1995). Helsinki: Stakes ja TSK. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto (2011). Versio 1.0. Saatavissa:

<http://www.sosiaaliportti.fi/File/09ead9fb-cf11-4f3e-b879-e1b9cf0d3490/Sosiaalipalvelujen+luokituksen+sanasto.pdf> (1.3.2013).

Svenskt lagspråk i Finland. Föreskrifter, anvisningar och rekommendationer från statsrådets kansli 1/2010. <http://vnk.fi/hankkeet/ruotsin-kielen-lautakunta/slaf/sv.jsp> (1.3.2013).

Tuomioistuinsanasto (2001). Helsinki: Edita. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Työmarkkinasanasto (2005). Helsinki: Taloustieto. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Valtioneuvoston sanasto (2009). Valtioneuvoston kanslia. Helsinki. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Varautumisen ja väestönsuojelun sanasto (2009). TSK 39. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Verosanasto (2002). Helsinki: Taloustieto. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Ympäristösanasto (1998). TSK 27. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

SÄÄDÖKSET – FÖRFATTNINGAR

Valtioneuvoston asetus kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnasta 28/2008
Statsrådets förordning om delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning 28/2008

Hallintolaki 434/2003
Förvaltningslag 434/2003

Joukkoliikennelaki 869/2009
Kollektivtrafiklag 869/2009

Jätelaki 646/2011
Avfallslag 646/2011

Kansanterveyslaki 66/1972
Folkhälsolag 66/1972

Kirjastolaki 904/1998
Bibliotekslag 904/1998

Kotikuntalaki 201/1994
Lag om hemkommun 201/1994

Kunnallinen eläkelaki 549/2003
Lag om kommunala pensioner 549/2003

Kuntajakolaki 1698/2009
Kommunindelningslag 1698/2009

Kuntalaki 365/1995
Kommunallag 365/1995

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009
Lag om statsandel för kommunal basservice 1704/2009

Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998
Lag om yrkesutbildning 630/1998

Laki koiraverosta 590/1979
Lag om hundskatt 590/1979

Laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta 254/1993
Lag om kommunala arbetsmarknadsverket 254/1993

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 304/2003
Lag om kommunala tjänsteinnehavare 304/2003

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009
Lag om statsandel för kommunal basservice 1704/2009

Laki kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta 169/2007
Lag om en kommun- och servicestrukturreform 169/2007

Laki omaishoidon tuesta 937/2005
Lag om stöd för närståendevård 937/2005

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1705/2009
Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet 1705/2009

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992
Lag om klientavgifter inom social- och hälsovården 734/1992

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 569/2009
Lag om servicesedlar inom social- och hälsovården 569/2009

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998
Lag om grundläggande konstundervisning 633/1998

Laki talous- ja velkaneuvonnasta 713/2000
Lag om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning 713/2000

Laki toimeentulotuesta 1412/1997
Lag om utkomststöd 1412/1997

Lastensuojelulaki 417/2007
Barnskyddslag 417/2007

Liikuntalaki 1054/1998
Idrottslag 1054/1998

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999
Markanvändnings- och bygglag 132/1999

Nuorisolaki 72/2006
Ungdomslag 72/2006

Perusopetuslaki 628/1998
Lag om grundläggande utbildning 628/1998

Sosiaalihuoltolaki 710/1982
Socialvårdslag 710/1982

Suomen perustuslaki 731/1999
Finlands grundlag 731/1999

Tilintarkastuslaki 459/2007
Revisionslag 459/2007

Vaalilaki 714/1998
Vallag 714/1998

Vesihuoltolaki 119/2001
Lag om vattentjänster 119/2001

Ympäristönsuojelulaki 86/2000
Miljöskyddslag 86/2000

FINNISH STATUTES

Act on Basic Education in the Arts (633/1998)
Act on Central Government Transfers to Local Government (1147/1996)
Act on Central Government Transfers to Local Government for Basic Public Services (1704/2009)
Act on Client Fees in Social Welfare and Health Care (734/1992)
Act on Financial and Debt Counselling (713/2000)
Act on Local Authority Boundaries (1196/1997)
Act on Municipal Officeholders (304/2003)

Act on Public Contracts (348/2007)
Act on Restructuring Municipalities and Services (169/2007)
Act on Service Vouchers for Social Welfare and Health Care (569/2009)
Act on Support for Informal Care (937/2005)
Act on the Financing of Educational and Cultural Provision (1705/2009)
Act on the Local Government Employers' Labour Market Organisation (254/1993)
Administrative Judicial Procedure Act (586/1996)
Administrative Procedure Act (434/2003)
Auditing Act (459/2007)
Basic Education Act (628/1998)
Child Welfare Act (417/2007)
Decree on the Advisory Committee on Local Government Finances and Administration (1314/1993)
Dog Tax Act (590/1979)
Election Act (714/1998)
Environmental Protection Act (86/2000)
Land Use and Building Act (132/1999)
Library Act (904/1998)
Local Government Act (365/1995)
Local Government Pensions Act (549/2003)
Municipality of Residence Act (201/1994)
Primary Health Care Act (66/1972)
Public Transport Act (869/2009)
Social Assistance Act (1412/1997)
Social Welfare Act (710/1982)
Sports Act (1054/1998)
The Constitution of Finland (731/1999)
Vocational Education and Training Act (630/1998)
Waste Act (646/2011)
Youth Act (72/2006)

VERKKOSIVUSTOT – WEBBSIDOR – WEBSITES (1.3.2013)

commin.org/en/bsr-glossaries/
www03.oph.fi/sanasto/
eur-lex.europa.eu
europa.eu
eurovoc.europa.eu
fi.wikipedia.org
home.scotland.gov.uk/home
iate.europa.eu
www.cipfa.org
www.gov.uk
www.eurofound.europa.eu
www.europarl.europa.eu/
www.hankintailmoitukset.fi
www.hel.fi
www.intermin.fi
www.keva.fi
www.kungälv.se
www.kunnat.net
www.kuntatyonantajat.fi
www.kuntientakaueskus.fi
www.legislation.gov.uk
www.local.gov.uk
www.mah.gov.on.ca
www.minedu.fi
www.nalc.gov.uk

www.ne.se
www.oph.fi
www.parliament.uk
www.kommunerna.net
www.localfinland.fi
www.sovereignty.org.uk
www.stat.fi
www.stm.fi
www.terveyskirjasto.fi
www.tsk.fi/tepa
www.valter.fi
www.vm.fi
www.ymparisto.fi